

VAN DE REDACTIE

De Redactie van de VTB Nieuwsbrief heeft een (te lange) periode van apathie achter de rug... Natuurlijk heeft deze VTB apathie te maken met een doorgesloten volume aan andersoortige activiteiten, maar toch, we zijn niet trots op het feit dat er al weer meer dan een half jaar geen nummer van ons blad is verschenen.

Aan de VTB initiatieven heeft het niet gelegen. Er zijn de afgelopen tijd veel activiteiten georganiseerd, waarvan de meeste verslagen op de VTB website te vinden zijn. Sommige artikelen in dit nummer grijpen ook terug op deze gebeurtenissen. Wij willen bijvoorbeeld de netwerkavond over Suriname, die in maart van dit jaar werd gehouden, alsnog voor het voetlicht brengen. Ook de succesvolle Studiedag van recenter datum - 5 oktober - in Driebergen krijgt de verdiende aandacht. Helaas moeten we ook in dit nummer aandacht schenken aan het overlijden van een VTB-lid Rein Poels, tot voor kort ledenadministrateur van onze vereniging, is ons in augustus overleden. Wij wensen zijn nabestaanden veel sterkte en danken Rein en Ellen nogmaals voor hun inzet voor de vereniging.

Ondanks deze serieuze zaken wensen wij u toch veel leesplezier met dit nummer.

ARE WE ON THE RIGHT TRACK?

Op 21 juni jl. werd mede door de Vereniging Tropische Bossen het Seminar "Sustainable forest management in the tropics: Are we on the right track?" in 'De Reehorst' in Ede georganiseerd. Dit seminar gaf een overzicht van de ontwikkelingen en toekomstperspectieven van tropisch bosbeheer. Op onze VTB-website vindt u het programma en het verslag van dit geslaagde seminar. U leest daar meer over de presentaties van Wim de Haas (ministerie van LNV), René Boot (Tropenbos International), Flip van Helden (ministerie van LNV), Tieme Wanders (FORM International), prof Francis (Jack) Putz (Universiteit van Utrecht), Erik Lammerts van Bueren (ISAFOR), Dirk Hoekman (Wageningen Universiteit/Sarvision) en Wim Ellenbroek (WWF Nederland) die onder leiding van de dagvoorzitter prof. Frans Bongers (Wageningen Universiteit) in een sprankelend proces werden gezet. Meer dan 120 deelnemers zorgden voor een zeer geanimeerde middag. Veel publiciteit was er rond dit seminar in de landelijke nieuwsbladen. Ook die artikelen kunt u rustig nog eens nalezen op onze website. (www.tropischebossen.nl/vereniging/seminar.html)

STUDIEDAG 2007: DE VERANDERENDE ROL VAN DE BOSBEHEERDER

Op 5 oktober jl. werd de jaarlijkse VTB studiedag gehouden met als titel "De toekomst van Tropisch Bosbeheer en de rol van de Bosexpert". Op het landgoed "De Kraaybeekhof" in Driebergen meldden zich 68 personen voor deelname aan dit dagprogramma.

De dagvoorzitter was Bas Eickhout, deskundige bij het Milieu en Natuur Planbureau (MNP) op het gebied van analyse op basis van wereldbeeldscenario's. De dag begon met koffie en een welkomstwoord door VTB secretaris Eric Arets. Het ochtendprogramma richtte zich op het verleden en werd ingeleid door Kees van Dijk die, namens de groep (bijna) gepensioneerd van de VTB, een interessante en voor velen herkenbare analyse presenteerde over de ontwikkelingen in de maatschappelijke, bosbouw-gerelateerde ontwikkelingsbenaderingen en de rol van de (tropische) bosbouwer daarin. Hij onderscheidde vijf periodes met de volgende kenmerken:

1. de periode tot 1970: economische en demografische groei, grootschalige exploitatie, met een focus op houtproductie, plantages en technologie;
2. de jaren zeventig: schaalvergroting, aandacht voor armoede en milieuproblematiek (bosbouw blijft economische activiteit, maar toenemende ongerustheid over ontbossing, uitvoering van brandhoutprojecten en eerste aanzet voor 'forests for people');
3. de jaren tachtig: van technische assistentie naar ontwikkelingssamenwerking (bos als onderdeel van plattelandsontwikkeling en verschuiving van de focus op technische aspecten naar sociale relevantie: bos en mensen, bos en natuur);
4. de jaren negentig: voortgaande internationalisering en internationale processen (bos als onderdeel van duurzame ontwikkeling; verbreding van natuur naar "biodiversiteit"; het belang van stakeholders; opkomst bossencertificering, natuurbehoud);
5. de periode vanaf 2000: globalisering, decentralisatie, van government naar governance (internationale ownership van bos, multifunctionaliteit en betaling van bosdiensten, bos als onderdeel van 'livelihoods', landschappen en daarbinnen de rol van bossen).

Al met al werden de volgende algemene trends geconstateerd: van bosbouw naar boscosystemen, van duurzame houtproductie naar duurzaam bosbeheer, toename van de complexiteit van het beheer, meer eisen

vanuit de samenleving en de veranderende rol van de lokale bevolking. Maar ondertussen gaat de ontbossing nog steeds verder.....

De dagvoorzitter gaf vervolgens een interessante en verhelderende inleiding over een viertal wereldbeelden en duurzaamheidsscenario's, ontwikkeld door het MNP. Deze scenario's zijn:

1. Mondiale Markt: vooruitstrevend, mannelijk-zakelijk, persoonlijke identiteit, vrijhandel, WTO, Berlijn 1989;
2. Mondiale Solidariteit: maatschappij betrokken, collectieve ideologie, UN, Rio 1992, 'our common future', regulering en verdragen;
3. Zorgzame Regio: behoudend, zacht vrouwelijk, sociale identiteit, 'small is beautiful' eigen verantwoordelijkheid, Seattle 1999, gemeenten en buurten;
4. Veilige Regio: niet maatschappij betrokken, op luxe gericht, 'clash of civilizations', bescherming rechten, veiligheid, New York 11 september 2001;

Hierna volgde een exercitie, waarin de deelnemers gevraagd werd hun eigen specifieke veldervaringen te plaatsen binnen deze vier wereldbeelden. Er werd afgesloten met een plenaire discussie.

Na een goede biologische lunch stond in het middagprogramma de toekomst centraal. Daartoe werd de aftrap gegeven door Erik Lammerts van Bueren, die aangaf dat door de huidige economische ontwikkeling op wereldniveau, de verdergaande omzetting van natuurlijk in fysiek kapitaal en de algemeen afnemende milieugebruiksruimte, het evenwicht steeds verder zoek raakt.

Volgens hem betekent dit dat een verdere verschuiving van duurzaam bosbeheer per sé naar beheer van bos ten behoeve van duurzame ontwikkeling te verwachten valt. Voor de bosbeheerder betekent dit dat hij in de toekomst waarschijnlijk een belangrijke rol krijgt bij het onderstrepen van het belang van de maatschappelijke functies van bos, het onder de aandacht brengen van de maatschappelijke gevolgen van conversie van bos en het effectief beheren van het resterende bos.

Na deze introductie met betrekking tot de toekomst werd - onder leiding van de dagvoorzitter - een start gemaakt met de analyse van toekomstscenario's op basis van wereldbeelden.

Hij ging er van uit dat het wereldbeeld van de meeste aanwezigen waarschijnlijk dat van 'Mondiale Solidariteit' zou zijn. Vervolgens gingen de deelnemers in 3 groepen in discussie over een minder voor-de-hand liggend wereldbeeld. De methode die hiervoor werd gebruikt was de 'vissenkom groepsdiscussie techniek'. Daarbij discussiëren een buitenste kring en een binnenste kring deelnemers onder leiding van een discussiemanager en

notulist over een bepaald thema. Alleen de personen in de binnenste kring mogen iets zeggen. Personen in de buitenste kring moeten hun mond stijf dichthouden, maar kunnen iemand uit de binnenste kring aantikken. De aangetikte persoon moet dan onmiddellijk zijn mond houden en van plaats wisselen met diegene die hem aantikte. Al met al levert dit tamelijk dynamische en hilarische situaties op. Discussies lijken zo ineens efficiënter gevoerd te worden, enerzijds vanwege de intimiteit van de binnenste kring en de tijdsdruk en anderzijds vanwege een actief gedoogbeleid van de buitenste kring

Elke groep werd gevraagd zich in een bepaald wereldbeeld te verplaatsen om vanuit dat gezichtspunt argumenten te noemen die maken dat mensen met dat wereldbeeld (toch) een positieve bijdrage kunnen leveren aan bosontwikkeling en behoud.

In een plenaire presentatie werden de bevindingen besproken waarna tenslotte het inhoudelijke deel van de dag werd afgesloten.

De belangrijkste inhoudelijke conclusies van de dag waren:

- De beste strategie om tot duurzaam bosbeheer te komen binnen het Mondiale Markt-wereldbeeld is die om het bos een financiële waarde te geven door vermarkting van bosfuncties. Hiervoor zijn bosbeheerders nodig die zich kunnen plaatsen in de sociale en mondiale netwerkwereld, met kennis van de financiële wereld, lobbyen, onderhandelen, marketing en communicatie.

- In het Veilige Regio-wereldbeeld zal men de eigen bossen beschermen en grondstoffen uit andere markten halen. In dat geval is de beste strategie om de economische ontwikkeling van het bos te regelen binnen nationaal en regionaal beleid; dit vraagt om bosbeheerders die kennis hebben van handel en economie, maar die ook van ecologie en sociologie weten.

- Lokale productie, verwerking en handel zijn kenmerken van het Zorgzame Regio-wereldbeeld. De beste strategie hiervoor is om te werken aan lokale oplossingen en zelfregulering; lokaal zal men namelijk wel streven naar duurzaam bosbeheer. De bosbeheerder moet dus grondige kennis hebben van ecologie en beheer.

Deze wereldbeelden-benadering kunnen de bosbeheerder van dienst zijn om duurzaam bosbeheer te verwezenlijken; hij kan zich hiermee gemakkelijker aanpassen aan de maatschappelijke ontwikkelingen. Een uitgebreider verslag van deze studiedag zal op de website van de VTB geplaatst worden. Evaluatie onder het genot van meer of minder alcohol bevattende biologische dranken, leverde veel positieve geluiden op. Al met al weer een zeer geslaagde studiedag!

Sander van Andel en Paul Zambon

VTB NETWERKAVOND: "BOSBOUW EN BOSSEN IN SURINAME"

Op donderdag 1 maart 2007 werd in de kantine van Nieuwland BV, Plantsoen 15 te Wageningen de tweede VTB Netwerkvond over Suriname gehouden. Een aantal van 23 VTB-leden en 15 niet VTB-leden woonden de bijeenkomst bij.

Het eerste deel van de avond werd gevuld met vier korte voordrachten. Frits Mohren beet de spits af met een verhaal over het CELOS Management Systeem. Op zich is dit CMS systeem (nog) niet operationeel en de duurzaamheid daarvan is daardoor helaas nog niet gegarandeerd. Veel informatie is versnipperd en voornamelijk in Nederlandse grijze literatuur te vinden, protocollen ontbreken, personeel is niet geschoold en de voorlichting is gebrekkig. Om het CMS te laten bijdragen aan duurzaam bosbeheer is er een tweefasen-plan gemaakt. Allereerst worden de aanwezige basisinformatie en de onderzoeksdata bijeengebracht in een boekwerk. Het boek zal naast de historie ook het systeem, de ecologie, groei en productie en de economische aspecten van het CMS beschrijven. Ook wordt het CMS vergeleken met andere bosbouwkundige systemen en worden mogelijkheden van certificering beschreven.

Terecht kwam de vraag of het maken van een boek bijdraagt aan duurzaamheid. Frits Mohren is daar wel positief over. Het documenteren van de resultaten van oude projecten in samenwerking van met CABI is een eerste stap. De ambitie blijft het realiseren van een CMS demonstratieproject, fase twee van het plan.

Sietze van Dijk legde uit hoe het Stichting Erkend Groen (StEG) een bijdrage levert aan een duurzame ontwikkeling van de bosbouwsector in Suriname. De StEG treedt op als inhoudsdeskundige in de vakopleidingen en als procesbegeleider in de lokale bos- en houtindustrie, o.a. voor Platform Houtsector Suriname. Zij slaat daarbij een brug tussen beleid en uitvoering. Voorbeeldprojecten zijn de cd-rom "Duurzaam bosgebruik in beeld" met richtlijnen en suggesties voor de Surinaamse bosbouwindustrie en de studie 'Legaliteit van Houtoogst en Houthandel in Suriname'. In deze studie zijn gedachten van de betrokken partijen in Suriname geïnventariseerd. Illegaliteit in Surinaamse bos- en houtsector wordt niet gezien als een groot probleem. "Je valt gauw door de mand". Legaliteit heeft betrekking op zowel rondhout als gezaagd hout. Controle moet volgens de meeste partijen gedaan worden door SBB.

Eric Arets vertelde over twee recente projecten in Suriname van het Centrum Ecosystemen van Alterra. Gedurende het project 'Assessment of the impacts of

gold mining on soil and vegetation in Brownsberg Nature Park, Suriname' werd duidelijk dat door goudwinning er kwik in het water van het Brokopondo-meer terecht komt. Hierdoor wordt de voedselketen besmet. Eric liet dia's zien van de vernietigende werking van de kleinschalige, vaak illegale goudwinning. John Henrison meldde dat de goudwinning steeds verder oprukt. Er zijn echter geen betrouwbare kaarten waar dit goed op te zien is.

Het tweede project bestudeert de behoeften van SBB en BOSNAS aan GIS-applicaties voor duurzaam bosbeheer en bos-monitoring in Suriname. Gekeken wordt naar de tekortkomingen in de GIS-applicaties voor besluitvorming. Het grote probleem is het gebrek aan basiskaartmateriaal. GPS informatie is nog niet in kaarten gezet. Er wordt gewerkt aan een ontwikkelingsplan en aan 'log-tracking software'.

Charlotte Floors presenteerde de eerste resultaten van een feasibility-study voor palmolie productie in Suriname. Deze studie is uitgevoerd door een groep van zeven studenten van de Wageningen Universiteit. Voor de burgeroorlog bevond zich in Patamacca een grote palmolieplantage. Deze is nu verwaarloosd. Men vraagt zich op dit moment af of dit soort plantages gerehabiliteerd kunnen worden. Een andere locatie zou Apoera kunnen zijn. Het klimaat en de lokale groeiende internationale markt zijn gunstige factoren. Bovendien wordt palmolieproductie duurzamer door het gebruik van nevenproducten. De bottlenecks zijn het gebrek aan (kundige) werknemers, de hoeveelheid benodigde landbouwgrond (gaat ten koste van regenwoud), verzet van de lokale bevolking, en de onduidelijke investeringswet van de Surinaamse overheid.

Na de voordrachten begon voor de 38 aanwezigen het 'echte' netwerken. Het gezelschap was zeer gevarieerd: oude rotten uit het vak, jonge enthousiastelingen en alles wat er tussen in kan zitten. Tijdens deze tweede helft van de avond werd het steeds geanimeerder, mede door de speciaal geïmporteerde rum uit Suriname. Het was een avond die het verdient te worden herhaald!

Anne de Fraiture

TROPICAL FOREST CAREER NIGHT

Op dinsdagavond 20 november 2007 organiseert de VTB samen met de studieverenigingen WSBV Sylvatica, IFSOW en de studievoordragers Bos- en Natuurbeheer een carrière voorlichtingsavond 'Tropical Forest Career Night'. Deze avond is bestemd voor studenten die een opleiding volgen gerelateerd aan tropische bossen (bosbouwers, ecologen, sociale wetenschappers, etc.). Om ook internationale studenten erbij te betrekken zal Engels deze avond de voertaal zijn.

IN MEMORIAM REIN POELS

Op 19 augustus is Rein Poels overleden. Tot januari 2007 functioneerde Rein, samen met zijn vrouw Ellen, nog als administrateur van de VTB, rechterhand van de penningmeester en secretaris. Rein deed dat werk vier jaar met verve, zoals hij ook de rest van zijn leven inkleurde. Eigenlijk was Rein bodemkundige. Als zodanig was hij dan ook diverse jaren verbonden aan het CELOS project van de toenmalige Landbouw Universiteit in Suriname, waar hij indirect ook zijn loopbaan in de tropische bosbouw begon. Verder zat hij ondermeer langere tijd in Tanzania voor de bodemkartering en was hij vele jaren verbonden aan de Vakgroep Bodemkunde en Geologie in Wageningen. Toch ging Rein's interesse sterk uit naar de bosecologie. De laatste jaren was Rein met vervroegd pensioen en deed hij diverse opdrachten via het PUM, een programma voor gepensioneerde managers. Dat klinkt 'oud', maar Rein ging er steeds met jeugdige frisheid tegenaan.

Nadat bij Rein bijna twee jaar geleden kanker was geconstateerd trok hij zich langzamerhand terug uit zijn professionele activiteiten. In eerste instantie weerstand biedend onderging hij diverse chemo-kuren. Een korte opleving had Rein in oktober 2006 toen hij zijn zoon ging bezoeken die toen - in het voetspoor van zijn vader - in Tanzania werkte. Dat bezoek, samen met Ellen en de rest van de familie, sterkte hem zichtbaar. Nadat bij terugkomst bleek dat de zoveelste kuur niet aangeslagen was en de processen steeds meer van zijn lichaam eisten, besloot Rein de kuren maar te stoppen. Genietend van het goede dat het leven hem nog te bieden had, zoals de liefde en verzorging van Ellen, zijn kinderen en kleinkinderen, zijn paarden en schapen, zijn eigen bosje en zijn mooie tuin, bereidde Rein zich langzaam voor op zijn nieuwe reis. Rein was dankbaar en blij met het leven, maar begreep dat er eens een einde aan zou komen. Hij berustte in zijn lot.

Rein werd op 23 augustus begraven onder belangstelling van veel VTB-leden. Een mooie dag, een mooie mis met prachtige woorden van Ellen en van een goede buur, waaruit waardering, voldoening en liefde sprak, gaven de uitvaart een warme tint. Hij werd begraven in goed gezelschap: onder en tussen de bomen en met veel dierbare herinneringen, door de aanwezigen aangedragen. Met een goed gevoel lieten we Rein achter, en toch ook weer niet. Wij zullen hem gedenken als een sympathiek en actief VTB-lid, geïnteresseerd in al wat leeft, met gedegen kennis van zaken, jong enthousiasme, doorzettingsvermogen en met een groot gevoel voor rechtvaardigheid. Fijn dat je er was, Rein!

Het idee is dat een gevarieerde groep werkende VTB-leden uit verschillende sectoren iets over hun carrière vertellen. Zij houden een presentatie van ca. 20 minuten over hun loopbaan, opleiding, wat ze gedaan hebben en nu doen, hoe dat zo gekomen is, belangrijke keuzes, en eventuele tips ze voor studenten.

De presentaties worden gehouden in een aantal parallelle sessies. Tussen de sessies door en aan het eind krijgen de studenten de gelegenheid vragen te stellen met betrekking tot hun eigen carrièrepunten en perspectieven. De avond zal worden afgesloten met een borrel.

Deze avond wordt gehouden in Alterra Lumen, Droevendaalsesteeg 3, Wageningen op 20 november van 19.00 tot 22.00 uur.

WIE WAT WAAR?

In het voorjaar van 2008 organiseert de VTB een seminar met als thema 'Forest Transitions', in samenwerking met Wageningen Universiteit en Research centrum en Tropenbos International. Het is goed dit alvast in de gaten te houden.

De Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VTB wordt zoals gewoonlijk weer begin van het volgend jaar gehouden, waarschijnlijk op de 2e of 3e vrijdag van februari. Een precieze datum, tijd en locatie moeten nog worden vastgesteld.

Ook organiseert VTB-lid Ard Lengkeek in het voorjaar van 2008 een thema-avond over "Biopiraterij".

Voor het eind van dit jaar zal het VTB bestuur een enquête rondsturen onder de leden. Het doel hiervan is meer inzicht te krijgen in de wensen en interesses van de leden. De resultaten daarvan worden meegenomen in de verdere uitwerking van het meerjaren plan.

Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van de verhuizing van de VTB website en gerelateerde diensten naar een andere provider. In de nieuwe situatie is veel meer ruimte beschikbaar voor het beter functioneren van de website. VTB-commissies krijgen dan tevens een mail-adres via webmail, waardoor zij beter bereikbaar worden.

De Vereniging Tropische Bossen (als studiekering van het KLV) heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen, vereniging@tropischebossen.nl (ook voor info en aanmelden).

Website: www.tropischebossen.nl

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende nieuwsbrief is 1 december 2007.

Redactie VTB-Nieuws: Paul Hillegers, André Koppe, Henneleen Koppe-de Boo, Henk Lette en Paul Zambon.

Email redactie: nieuwsbrief@tropischebossen.nl

Drukker: Drukkerij Junior, Nijmegen.